

Matkaraportti

ARA-seminaari 14.4. - 15.4.2009

Levi Summit conference-center, Levi

Tämä raportti käsittelee Sokliin valmistautumishankkeen projektisihteeri Janne Mukkalan seminaarimatkaa Kittilän Levillä 14. ja 15.4.2009 järjestettyyn Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n kevätseminaariin.

Varsinaisesti seminaari alkoi jo toisen pääsiäispäivän iltana juhlaillallisella Levi Summitissa. Tiistain seminaariosion aloitti Professori Mari Vaattovaara Helsingin yliopiston maantieteen laitokselta aiheella *Tulevaisuuden kaupunkiasuminen ja yhdyskuntarakenteen kehittyminen.* Vaattovaara kiinnitti kuulijoiden huomiota siihen ristiriitaan että vaikka tavoitteena olisi, esimerkiksi ympäristön ja kustannusten kannalta, hyvä olla tiivis ja yhtenäinen yhteiskuntarakenne, ihmiset vaihtavat asuntojaan ja työpaikkojaan entistä useammin ja se lisää autolla liikkumista koko ajan. Kaupunkiseudut kehittyvät maaseutua nopeammin, vaikka suomalainen aluepolitiikka on perinteisesti lähtenyt syrjäseutujen kehittämisestä. Tulevaisuuden toimivan aluerakenteen kehittäminen on Vaattovaaran mukaan iso haaste.

Vaattovaaran jälkeen lavalle astui arkkitehti SAFA Panu Lehtovuori, Aalto-yliopiston Sustainable Transition -tutkimuskärjen koordinaattori aiheella *Kaupunkisuunnittelu ja kestävä kehitys.* Lehtovuoren mukaan kaupunkirakentaminen on hidasta. Länsimainen yhteiskunta elää nyt yhtä kehityksensä käännekohtaa. Maapallon väestö muuttaa kaupunkiin ja kestävä kehityksen kannalta merkittävät ratkaisut ja teot tehdään kaupungeissa. Nykyaikainen kaupunki rakentuu toimivien kulkuyhteyksien varsille, lähelle työ-, opiskelu- sekä vapaa-ajanviettopaikkoja.

Energiatehokkuuden merkitys kaavoituksessa, maankäytössä ja yhdyskuntien rakentamisessa oli VTT:n johtava tutkija Pekka Lahden esityksen aihe. Lahti esitteli muutamia eri tapoja laskea yhteiskuntien energiatehokkuutta. Yhdyskunnan energiatehokkuus kasvaa kun:

- aluetehokkuus kasvaa
- työpaikkaomavaraisuus kasvaa
- päivittäistavarakaupat ovat lähellä

- energian tuotantojärjestelmän hyötysuhde on tehokas käyttäen uusiutuvia energialähteitä
- liikennejärjestelmä ja yhdyskuntarakenne tukevat liikkumista jalan, polkupyörällä ja julkisilla kulkuneuvoilla

Asiakaspäällikkö Jyri Nieminen VTT:sta esitteli EcoDrive ja SURE-projektit esityksessään *Energiatohokkuus asuntokannan kehittämisessä ja korjausrakentamisessa: EcoDrive ja SURE-projektit*. Riihimäen Peltosaaren kaupunginosaa ollaan kehittämässä EcoDrive-hankkeen toimesta. 1970-luvulla rakennettu Peltosaari edustaa ajankohdalleen tyypillistä suomalaista lähiötä, joka on peruskorjauksen tarpeessa. Alueen ympäristöä kehitetään viihtyisämmäksi ja talojen kuntoa parannetaan. Rakennusten energiatohokkuutta lisätään mm. lisäeristämällä. Aiemmin vuokraan sisältyneiden veden ja sähkön käytöstä aletaan velottaa ja pyritään näin säästöihin. SURE-projektissa pyritään kehittämään lisäämään taloyhtiöiden toimihenkilöiden tietoisuutta parhaista käytettävissä olevista korjausrakentamisen käytännöistä. *Rakentamiskehotuksen tehokas käyttö, tien kattaminen ja rakennustohokkuuden lisääminen kaupungin kehittämisenkeinoina Rovaniemen kaupungeissa* oli Rovaniemen kaupungin kaavoituspäällikkö Jorma Korvan esityksen nimi. Rakentamiskehotuksella kunta voi painostaa maanomistajaa aloittamaan rakennustoimet hallitsemallaan tontilla. Rovaniemellä rakentamiskehotusta on käytetty viime vuosikymmeninä muutaman kymmenen kertaa vuodessa. Korvan mukaan yleisin syy rakentamatta jättämiselle on tontin säästäminen seuraaville sukupolville. Teknologian kehittämiskeskus TEKES:n terveiset ARA:n seminaariin toi toimialajohtaja Reijo Kangas. TEKESillä on tällä hetkellä kolme ohjelmaa, joiden puitteissa se rahoittaa rakennussektoria; *kestävä yhteiskunta, rakennetun ympäristön palvelukyky* sekä *tila*. Kestävä yhteiskunta-hankkeilla pyritään rakennusten energiatohokkuutta, energiantuotantoa sekä yhtenäistä yhdyskuntarakennetta tukevilla hankkeilla edistämään asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä. Rakennetun ympäristön palvelukykyä nostetaan oikein suunnatulla korjausrakentamisella sekä uudisrakentamisen kokonaispalveluketjun kehittämisellä. Tila-ohjelma rahoittaa hankkeita, joiden tavoitteena on luoda käyttäjilleen mahdollisimman miellyttäviä, virikkeellisiä sekä toiminnallisia kaupunkitiloja, olivat ne sitten virtuaalisia, sosiaalisia tai fyysisiä.

Suomen itsenäisyyden juhlarahaston, SITRA:n toimialajohtaja Juha Kostainen kertoi SITRA:n energiaohjelmasta. Ohjelman tavoitteena on luoda *vähenevällä yksilöiden ja yhteiskuntien energiankäytöllä kasvavaa hyvinvointia ja uutta liiketoimintaa*. Ohjelman työkaluja ovat parhaat käytännöt, hankkeet, liiketoiminnan kehitys sekä pääoman sijoittaminen. Niiden avulla ohjelma

pyrkii saamaan 1) rakennetun ympäristön energiatehokkaaksi 2) suomalaiset energiatietoisiksi 3) luomaan energiamurroksesta uutta liiketoimintaa.

Energiateollisuus on keskeisessä roolissa ihmiskunnan päästöjen vähentämisessä, näin väittää kehitysjohtaja Jukka Heiskanen Fortum Heatista. Yksittäisillä teoilla ei voi pysäyttää ympäristön huononemista eikä ihmisen aiheuttamaa ilmaston muutosta vaan kaikki järkevät keinot on otettava käyttöön niin energian tuotannossa kuin loppukäytössäkin. Koska ongelma on globaali, tarvitaan yhteisiä, pitkän aikavälin toimia. Ongelmien ratkaisussa tutkimuksen ja tuotekehityksen rooli korostuu. Kari Rantanen, Business Development Manager Nokialta kertoi langattoman tiedonsiirron hyödyntämismahdollisuuksista talotekniikassa. Kyseessä ovat lähinnä taloturvallisuuteen liittyvät sovellukset. Kyseessä on iso bisnes joka on vasta kasvamassa ja jossa menestyvälle toimijalle on tarjolla isot voitot. Langattomilla menetelmillä voidaan sekä seurata force majeure-tyyppisiä tapahtumia, kuten akuutteja vesivahinkoja tai vaikka tarkastaa, jäikö kotoa lähtiessä liesi päälle tai ovi lukitsematta.

Henri Juslén Philipsiltä valotti kuulijoille Vihreitä valaistusratkaisuja nyt ja tulevaisuudessa. Hyödyntämällä nyt parasta olemassa olevaa tekniikkaa, Euroopassa Unionissa voidaan säästää 24 mrd. euroa vuotuisissa sähkökuluissa, 85 miljoonaa tonnia hiilidioksidipäästöissä, 355 miljoonaa tynnyriä öljyä tai yli 120 voimalan vuosituotannon verran. EU:n alueella valaistus kuluttaa 14 prosenttia kaikesta energiasta. Energiatehokkaalla valaistuksella voidaan saada aikaan jopa 40 prosentin säästöt. Unionin EuP-puitedirektiivi asettaa rajoituksia sähkölaitteiden energian kulutukselle. Komission energiatehokkuuden toimintasuunnitelman mukaan vuoteen 2020 mennessä unionin pitäisi aikaansaada 20 prosentin säästöt energian kulutuksessa ja valaistus on yksi tehokas ja helppo keino edetä kohti tavoitetta. Professori Christer Bengs Uppsalan yliopistosta esitteli seminaarin lopuksi kuulijoille ekotehokkaan rakentamisen ja maankäytön pohjoismaisista tuulista. Bengsin mukaan Suomessa, muista pohjoismaista poiketen, maankäyttö ja aluekehitys on edennyt haja-asutusalueiden ehdoilla. Tavoitteena on ollut tasapainoinen *aluekehitys* ja toimivat kaupunkiseudut. Ekologisesti kestävien ratkaisujen on Bengsin mukaan oltava *teknisesti mahdollisia, taloudellisesti realistisia, sosiaalisesti elinkelpoisia* sekä *kulttuurisesti hyväksyttäviä*. Tulevaisuudessa pitäisikin kehittää pienipiirteistä ja paikallista rakennuttamista kuluttajien hyväksi. Se on kestävää koska sitä kuluttajat haluavat. Tulisi myös tutkia ja kehittää paikallisia ja perinteisiä rakennusmateriaaleja. Näiden lisäksi tulisi suosia rakennusalan kilpailua suosivia toimintamalleja.

Päivän viimeisenä varsinaisena seminaariesityksenä Kari Hannus Porin kaupungilta kertoi Porin seudun asuinalueiden profiloitihankkeesta. Hankkeen tavoitteena on koko seudun profiloiminen

alueittain erilaisiksi kehittämisen kärjiksi. Seudun sisälle luodaan kuntakohtaisesti erilaisia imagoja, joilla kuntia markkinoidaan. Pori on luonnollisesti seudun keskus, Harjavalta teollisuusyhteisö, Luvian ja Merikarvian ovat merenrantakuntia, joissa on paljon rantatontteja niin loman viettoon että asumiseen Nakkilan ollessa senioriväestölle tarkoitettu keskus. Noormarkku on kulttuurimaisemaa, jonka vetovoimana ovat laadukas omakotiasuminen lähellä palveluita. Pomarkku tarjoaa 2500 neliömetrin suuruiset, tavanomaista suuremmat omakotitontit. Isot tontit mahdollistavat järkevän, kestävästä kehitystä tukevat energiataloudelliset ratkaisut. Ulvilan on Porin esikaupunki, joka tarjoaa laadukasta asumista matalaenergiatalossa. Huittisten laajat aukeat sekä Kokemäen maalaismaisema täydentävät Porin seudun monipuolisena ja kilpailukykyisenä asuinseutuna.

Seminaari lopuksi Kittilän kunnanjohtaja Seppo Maula, Kolarin kunnanvaltuuston puheenjohtaja Pekka Vaattovaara sekä Pajalan kunnanjohtaja Bengt Niska alustivat paneelikeskustelua aiheesta "Väylän varren kuntien ekotehokkaan matkailu- ja kaivosasumisen kehittämisen haasteet". Kittilässä on kaksi kultakaivosta, Suurikuusikko ja Levi. Toisessa kultaa kaivetaan kuvainnollisesti, toisessa oikeasti. Haasteensa työpaikkojen paljous ja näennäinen hyvinvointi aiheuttaa Kittilässäkin. Kunta joutuu kehittämään ja ylläpitämään samanaikaisesti kahta kuntakeskusta ja majoittamaan sekä pysyvästi Kittilään muuttavia että Levin sesonkityöläisiä. Kolarissa haasteet ovat samansuuntaisia. Pajala-Kolarin kaivoshanke edistyy koko ajan ja kuntien on ratkaistava kaivostyöläisten sekä heidän perheidensä asuttamisen ongelmat.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n seminaarin anti Sokliin valmistautumishankkeelle oli lähinnä hankerahoitukseen liittyvä. Projektisihteeri selvitteli eri mahdollisuuksia saada ulkopuolisia tahoja Soklin kaivoshankkeen seurauksena rakennettavan uuden asuinalueen rahoittamiseen. Esimerkiksi juuri ARA voisi olla mukana hankkeessa. Henkilötasolla projektisihteeri kävi keskustelua mm. TEKES:n edustajan kanssa mahdollisuudesta, että TEKES lähtisi mukaan Soklin kaivoshankkeeseen liittyvään asuntorakentamiseen. Tämä edellyttäisi jonkin uuden teknologian hyödyntämisestä rakennusprojektissa ja TEKES voisi olla hankkeessa mukana juuri uuden teknologian kautta. Savukosken uusi asuinalue voisi esimerkiksi olla kokonaisuus, joka toimisi ns. pilottihankkeena jossa jotain uutta menetelmää testattaisiin. Kyseessä voisi olla esimerkiksi asuntojen lämmitykseen liittyvä innovaatio, onhan toimiva lämmitys Savukosken leveysasteilla erittäin oleellinen osa asuntorakentamista.